

Notation af trommesæt i Sibelius 5

Indhold

Vedr. tasteanvisninger:	2
1. Vælg et trommesystem	2
1.1 Halsene skal vende opad	3
2. Notation af trommerytmer	4
2.1 Tostemmig trommenotation	5
2.2 Fortsættelse af grundrytme	6
2.3 Indsættelse af stiknoder	7
2.4 Indsættelse af uspecificerede rytmer	7
3. Notationen af de enkelte dele i trommesættet	7
3.1 Staff Type dialogboksen – Percussion	8
4. Ændring af ”drum mapping”	9
4.1 Tilpasning af trommer, der ikke er noteret som man ønsker i Sibelius	9
4.2 Opsætning af egen notation med udgangspunkt Sibelius’ drum map	9
4.3 Opsætning af trommesæt fra bunden	11

Vedr. tasteanvisninger:

- Tastaturgenveje angives ned for i []
- Alle tal taster på QWERTY-tastaturet, med mindre det med ”Num” er angivet, at det er det numeriske tastatur (”regnemaskinen”), der skal bruges.

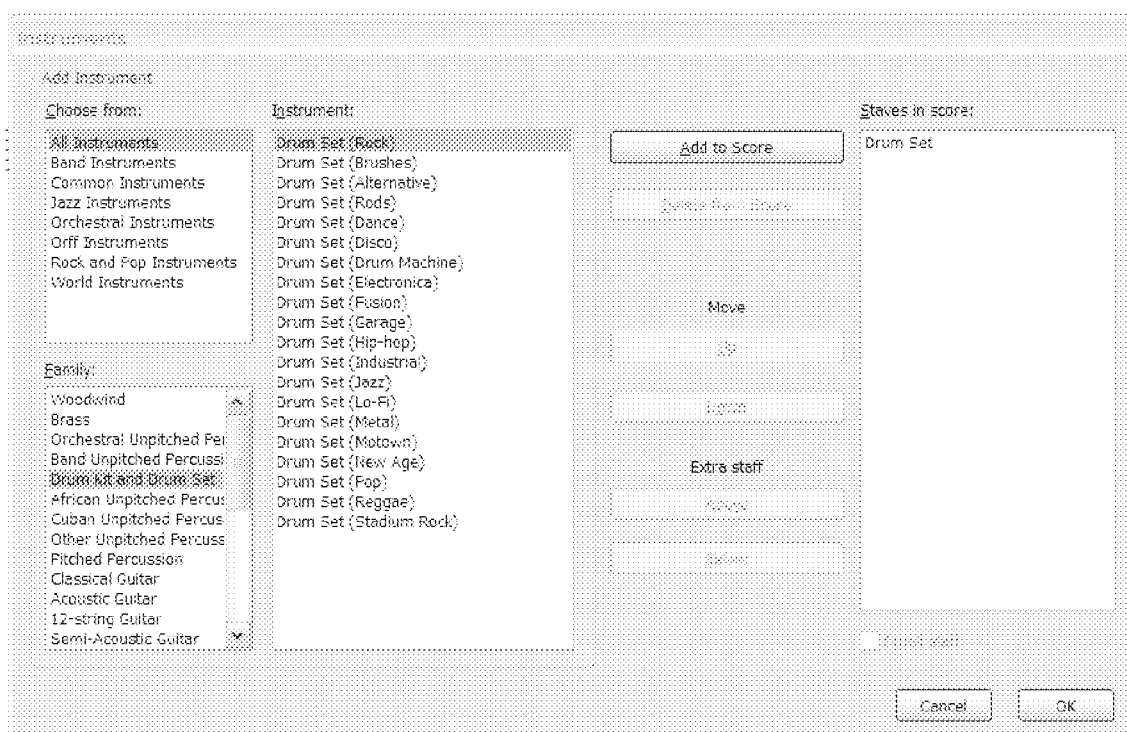
Man kommer ud af en funktion ved at taste [ESC] – evt. flere gange.

1. Vælg et trommesystem

Det er vigtigt at trommesystemet er sat op til trommenotation. (Det er ikke nok at ændre navnet på et tilfældigt system til ”Trommer”). Dette gøres enklet ved at følge nedenstående anvisninger.

- Vælg ”Instrument and Staves” fra Layout menuen eller tast [I] - dialogboksen Instrument and Staves fremkommer.

Figur 1

- Vælg ”All Instruments” , Drum Kit and Drum Set” samt fx ”Drum Set (Rock)” og klik ”Add to score” [Alt A]
- Klik OK [Return]

(Navnet på systemet kan senere ændres, hvis det ønskes - se 3. Notationen af de enkelte dele i trommesættet, side 7).

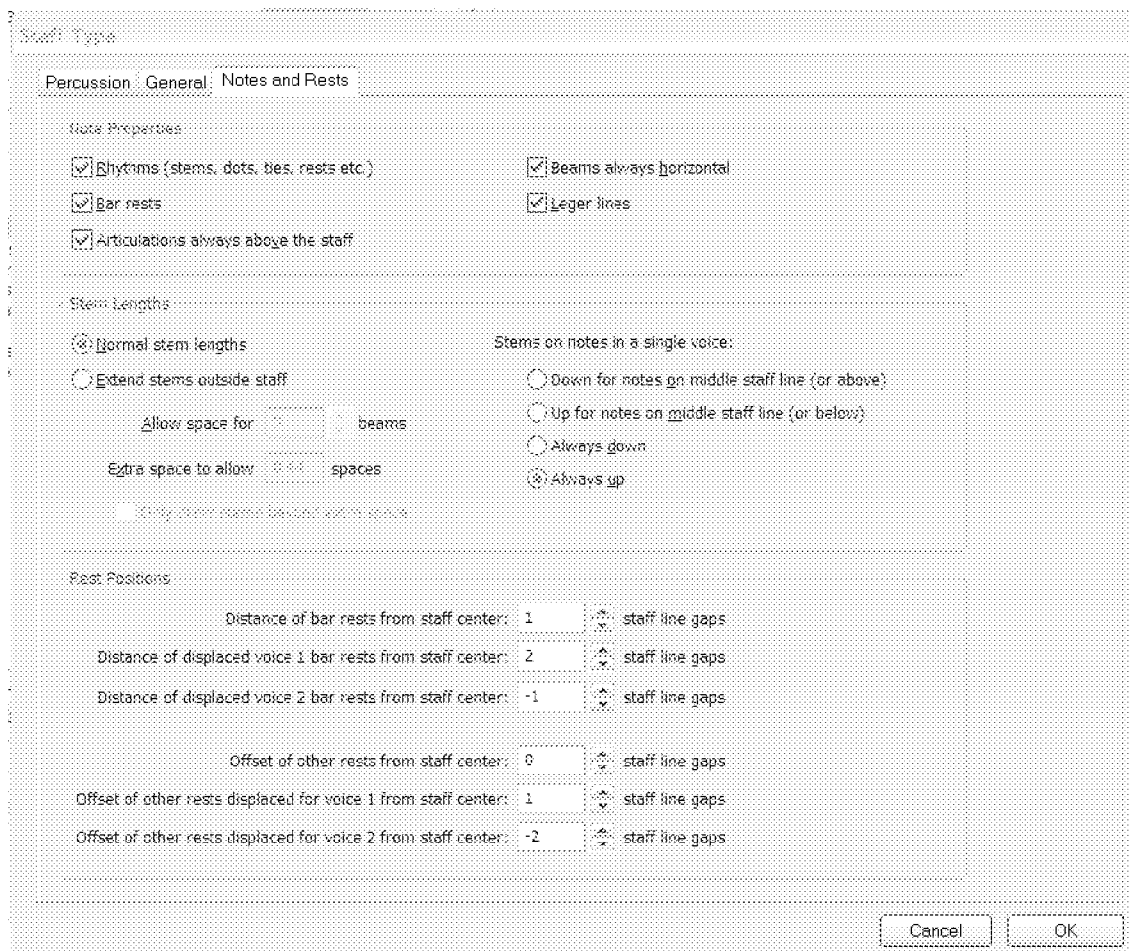
- Der vil normalt være flere instrumenter i partituret, men for tydelighedens skyld nøjes vi her med trommer.

1.1 Halsene skal vende opad

Først skal vi sørge for, at halsene i trommesystemet kommer til at vende opad, uanset hvor nodehovedet er placeret i systemet.

- Marker en takt i trommesystemet ved at klikke på den
- Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg Edit Instrument [U]
- Vælg *Edit Instrument* igen – i højre side [Alt E] - klik på *Ja* [Alt J]
- Dialogboksen Edit Instrument fremkommer - Vælg Edit Staff Type [Alt E]
- Vælg faneblad til højre: Notes and Rests - Figur 2 fremkommer.

Figur 2

- Vælg *Stems on notes in a single voice: Always up* [Alt U] – hvis det ikke allerede er valgt
- Klik OK [Return]
- Klik OK [Return]
- Klik Close.

Vi skal senere vende tilbage til *Edit Instrument* -vinduet mhp. at styre notationen af trommesættes enkelte dele.

2. Notation af trommerytmer

Nu vil vi gå i gang med at notere en standard trommerytme, spillet på hihat, lilletromme og stortromme, regnet fra oven – som den ses i Figur 3.

Figur 3

NB! Tromme- og percussionsystemer med 5 linier i Sibelius læses med en G-nøgle!

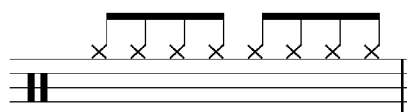
Det mest effektive er at starte med underdelingerne, altså 1/8'ene i hihat'en.

- Vælg 1/8 [Num 3] og klik på nodesystemet, hvor den skal placeres – i dette tilfælde g² – marker noden, fx ved at gå tilbage til den [←]
- Tast [Shift+Alt 1] for at vælge et x-nodehoved; det svarer til notationen af hihat'en.

Det er en vigtig pointe, at trommelyden følger nodehovedtypen, som ændres ved at taste [Shift+Alt + QWERTY-tal (1-25)]

- Tast [R] (for at gentage noden) syv gange – flg. nodebillede bliver resultatet:

Figur 4

Nu skal stor- og lilletromme tilsættes:

- Vælg den første 1/8 ved at klikke på den.
- Tast [Shift 9] for at tilføje en tone en none under – nodehovedet bliver det samme som noden over.
- Tast [Shift+Alt 0] for at vælge et almindeligt nodehoved – nu er stortrommen på et-slaget noteret.
- Klik på hihat'en på to-slaget. Tast [Shift 5] for at tilføje en tone en kvint under – nodehovedet bliver det samme som noden over – det ændres som før ved at taste [Shift+Alt 0].
- Fortsæt på tilsvarende måde resten af takten, indtil nodebilledet svarer til Figur 3.
- For at notere fx fire takter i denne rytme, markeres den noterede takt ved at klikke i systemet, hvor de ingen noder er – gentag det markerede ved at taste [R] tre gange – flg. nodebillede bliver resultatet:

Figur 5

2.1 Tostemmig trommenotation

En ofte anvendt måde at notere trommestemmer på er, at notere noder, der spilles med hænderne med halsene opad, og noder, der spilles med fødderne med halsene nedad.

Dette noteres i Sibelius ved at notere de noder, som skal spilles med fødderne i 2.stemme:

- Marker i nodebilledet svarende til Figur 3 de noder, som skal spilles med fødderne – fx ved at klikke på dem, mens Control-tasten holdes nede.
- Tast [Alt 2]
- Pauserne fjernes ved at forlænge nodeværdien inden pauserne, så de forsvinder.

Det giver flg. resultat:

Figur 6 – Halsen op: Spilles med hænderne; halsen ned: Spilles med fødderne.

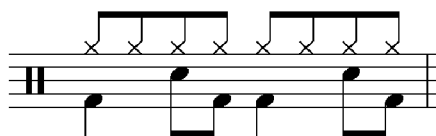
En anden måde at notere trommestemmer på er, at notere noder, der spilles på bækken eller hihat (underdelinger) med halsene opad, og noder, der spilles i lille- og stortromme med halsene nedad.

Dette noteres i Sibelius ved at notere de noder, som skal spilles i lille- og stortromme i 2.stemme:

- Marker i nodebilledet svarende til Figur 3 de noder, som skal spilles i lille- og stortromme– fx ved at klikke på dem, mens Control-tasten holdes nede.
- Tast [Alt 2]
- Pauserne fjernes ved at forlænge nodeværdien inden pauserne, så de forsvinder.

Det giver flg. resultat:

Figur 7 – Halsen op: Spilles på bækken/hihat (underdelinger); halsen ned: Spilles i lille- og stortromme.

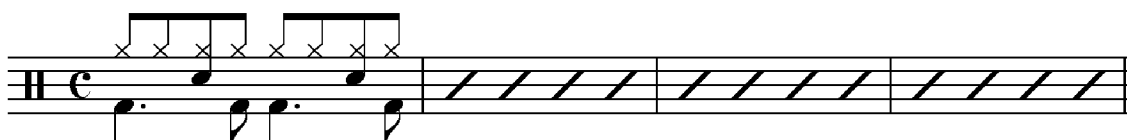

2.2 Fortsættelse af grundrytme

Videreførelsen af grundrytmen/groove'et, der er noteret i den første takt kan noteres med skråstreger – en for hvert slag.

- Sørg for, at arbejde i 1.stemme - dvs. blå nodehoveder
- Vælg 1/4 [Num 4] og klik på den midterste linie i nodesystemet (hvor skråstregen skal placeres) – marker derefter noden, fx ved at gå tilbage til den [←].
- Tast [Shift+Alt 3] for at vælge et skråstregsnodehoved uden hals; det svarer til notationen af taktslaget; bemærk, at der ikke er tilknyttet en lyd til skråstregen.
- Tast [R] tre gange (for at gentage skråstregen).
- Kopier takten med skråstreger efter behov. Dette gøres enklest ved at markere takten (klik i takten uden for noderne) og taste [R] så mange gange, som takten skal gentages – flg. nodebillede bliver resultatet:

Figur 8

En anden mulighed er anvendelsen af bis-tegnet % (også kaldet *come sopra*):

- Først markeres de takter, som skal indeholde bis-tegnet ved et enkelt klik.
- De takter, hvor bis-tegnet skal vises, skal være tomme, dvs. evt. indhold skal fjernes ved [Delete].
- Klik på *Properties*-ikonet eller tast [Ctrl+Alt P].
- Gå ind under *Bars* og rul ned til % - tegnet; herved fås flg. nodebillede:

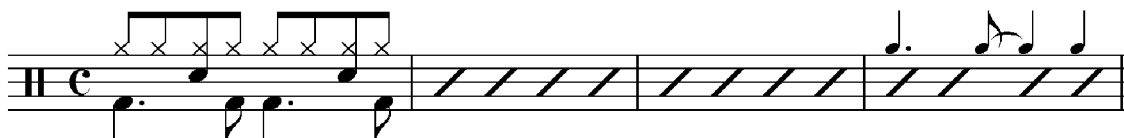
Figur 9

2.3 Indsættelse af stiknoder

En af fordelene ved skråstregerne er, at der kan indsættes stiknoder – *band cues* – over dem, der tydeligt angiver vigtige rytmiske elementer i det øvrige ensemble. Hvis blæserne fx har rytmen $\left| \cdot \right. \left. \cdot \right|$ i fjerde takt, kan man i trommestemmen notere flg.:

Figur 10

- Vælg *voice 3* [Alt 3]
- Vælg punkteret 1/4 [Num 4] + [Num .] og indsæt noden på første slag ved at klikke lige over nodesystemet (g^2) – noderne i *voice 3* bliver gule!
- Vælg 1/8 [Num 3] og indsæt noden ved at klikke, hvor den skal placeres – noter en bindebue efterfølgende [Num Enter].
- Vælg 1/4 [Num 4] og indsæt de to sidste noder ved at klikke, hvor de skal placeres.

Stiknoderne skal noteres med mindre nodehoveder:

- Marker alle de gule noder, fx ved at klikke på dem, mens Control-tasten holdes nede.
- Tast [Alt+Shift 1+0] - nullet skal tages forholdsvis hurtigt efter ettallet.
- Tast [ESCAPE] for at komme ud af funktionen.

2.4 Indsættelse af uspecificerede rytmer

Figur 11

Ønskes indsættelse af uspecificerede rytmer – som i Figur 11 - gøres det på flg. måde:

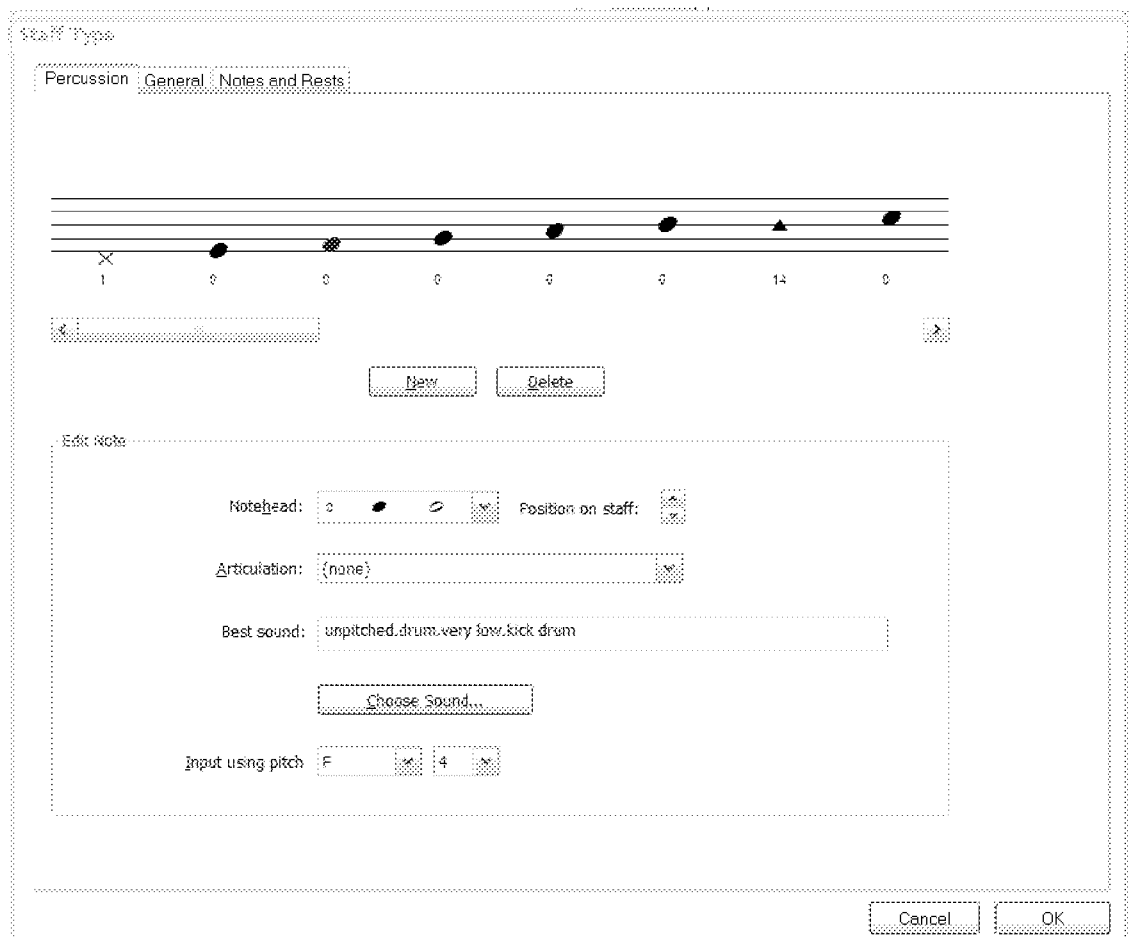
- Vælg de ønskede nodeværdier og den ønskede stemme (her 1.stemme) på det numeriske tastatur og indsæt hver valgt nodeværdi på h^1 med et venstreklik. (i eksemplet [Num 4] – klik h^1 ; [Num 3] – klik h^1 ; etc.).
- For at ændre nodehovedet: Marker alle de ønskede noder og tast [Alt+Shift 4] – 8-tallet skal tages forholdsvis hurtigt efter 2-tallet; bemærk, at der ikke er tilknyttet en lyd til dette nodehoved.
- Nu skal halsen vende nedad: Tast [X].
- Tast [ESCAPE] for at komme ud af funktionen.

3. Notationen af de enkelte dele i trommesættet

Vi har indtil nu benyttet Sibelius' indbyggede *percussion mapping* (herunder *drum mapping*); lad os se på, hvordan den er opbygget og kan kontrolleres.

- ☑ Marker en takt i trommesystemet ved at klikke på den
- ☑ Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg *Edit Instruments* [U]
- ☑ Vælg *Edit Instrument* (bemærk forskellen på de to dialogbokse *Edit Instruments* og *Edit Instrument* (flertal og ental)) – i højre side [Alt E] - klik på *Ja* [Alt J]
- ☑ Dialogboksen *Edit Instrument* fremkommer - Vælg *Edit Staff Type* [Alt E]
- ☑ Vælg faneblad til venstre: *Percussion* (hvis det ikke allerede er valgt) - Figur 12 fremkommer, hvor vi ser Sibelius' måde at notere percussion/trommesættes enkelte dele på ("*percussion/drum mapping*").

Figur 12. Overblik over Sibelius' måde at notere trommesættes enkelte dele ("*drum mapping*").

Ved at klikke på pilene (i højre / venstre side) under systemet kan man få overblik over notationen for alle trommer/bækkener/øvrige percussion, der er tilknyttet det pågældende system.

3.1 Staff Type dialogboksen – Percussion

- jf. Figur 12.

Bemærk, at systemet læses med en G-nøgle. Klik på et nodehoved, fx nummer tre fra venstre; nodehovedet bliver blå og de tilhørende egenskaber ses i boksene neden for:

- "*Notehead*" - Nodehovedets nummer samt udseende (alm. nodehoved)
- "*Artikulation*" – Evt. tilføjet artikulation
- "*Best sound*" - Hvilken lyd, der som udgangspunkt er valgt som den bedst egnede og derfor høres (her: *unpitched.drum.very.low.kick drum*).
- "*Choose sound*" - vælg evt. en alternativ lyd her
- "*Input using pitch*" - Hvilken tone, der skal aktiveres (fx vha. tastaturet eller vha. et tilsluttet MIDI-keyboard) for at notere det pågældende nodehoved (C) samt i hvilken oktav (5 svarer til tostreget oktav, 4 svarer til enstreget etc.).

4. Ændring af "drum mapping"

Nu vil vi tilpasse Sibelius' *drum mapping*. Vi vil se på to måder at sætte en "drum mapping" op på:

1. Med udgangspunkt i Sibelius' egen *drum mapping* tilpasses notationen af de trommer, som ikke er noteret som man ønsker
2. Opsætning af egen notation - også med henblik på at bruge den i andre partiturer.

4.1 Tilpasning af trommer, der ikke er noteret som man ønsker i Sibelius

I Figur 6 er hihat'en noteret som et g^2 ; ofte ønskes hihat'en imidlertid noteret som et e^2 , og for at ændre dette går vi gennem *Edit Instruments* og *Edit Instrument* som før og videre ind i dialogboksen *Staff Types*, fanebladet *Percussion* (se 3. Notationen af de enkelte dele i trommesættet, s.7); skærmbillede som Figur 12.

- Gå til højre (fx ved at klikke på pilen til højre), indtil kryds-nodehovedet hørende til hihat'en beliggende på g^2 dukker op. Klik på nodehovedet, hvorved det skifter til blå, idet hihat-lyden høres. Vi ser i boksen *Best sound* neden under, at lyden hedder *unpitched.metal.hi-hat.closed*, og neden under igen i boksen *Input using pitch*, at det blå kryds svarer til "G" i 5. oktave (= tostreget).
- Klik to gange på den nedadrettede pil ud for *Position on Staff* for at flytte det blå kryds ned til e^2 i nodesystemet. Bemærk, at dette bevirker, at nodehovedet rykker flere pladser til venstre.
- Klik OK, OK og *Close*

NB! Dette påvirker kun den lyd, der afspilles, det ændrer ikke allerede indsatte noder; disse skal flyttes manuelt.

4.2 Opsætning af egen notation med udgangspunkt Sibelius' drum map

Vi vil nu prøve at lave vores egen opsætning med af trommer - også med henblik på at bruge den i andre partiturer - med udgangspunkt i et af de i Sibelius indbyggede trommesæt.

4.2.1 Nyt Instrument

For at kunne anvende vores egen ny opsætning i andre partiturer, må vi lave et nyt *instrument*.

- Marker en takt i trommesystemet ved at klikke på den
- Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg *Edit Instruments* [U]
- I *Ensembles* vælges *All Instruments* og i *Families* vælges *Drum Kit and Drum Set*.
- I *Instruments* vælges det trommesæt, der mest ligner det, vi gerne vil lave – vi vælger her *Drum Set (Rock)* og klikker på *New Instrument* [Alt N] og derefter *Ja* [Alt J]
- I *Name in dialogs* skrives fx *Mit Trommesæt* – navnet på vores ny trommesæt – Klik OK
- Nu optræder *Mit Trommesæt* sammen med *Drum Set (Rock)* og alle de andre trommesæt under *Instruments*.

Med udgangspunkt i vores nye *Mit Trommesæt* og den tilhørende *drum map* kan vi nu ændre opsætningen, så den svarer til vores ønsker.

Igen går vi gennem *Edit Instruments* og *Edit Instrument* som før og videre ind i dialogboksen *Staff Types*, fanebladet *Percussion* (se 3. Notationen af de enkelte dele i trommesættet, s.7); skærmbillede som Figur 12.

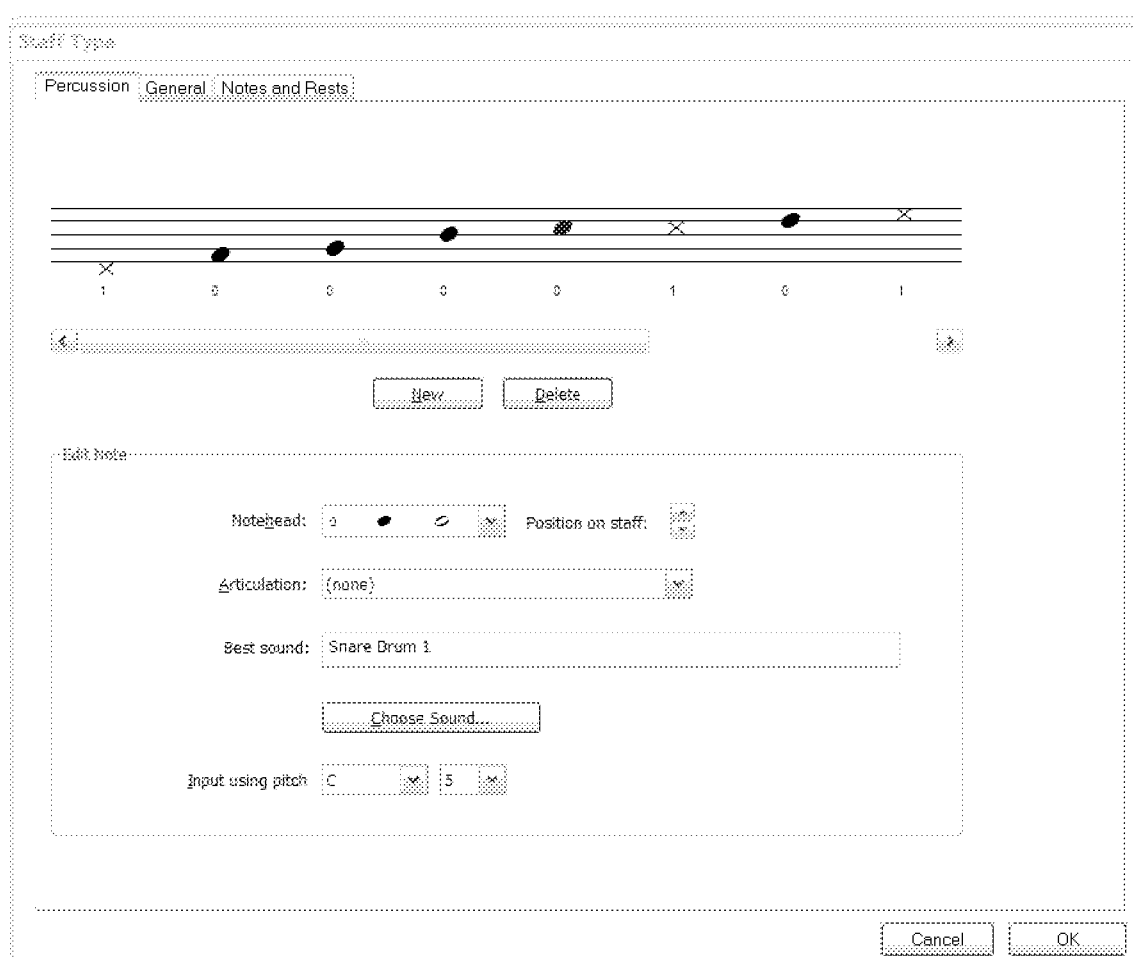
- Marker en takt i trommesystemet ved at klikke på den
- Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg *Edit Instruments* [U]
- I *Instruments* vælges nu *Mit Trommesæt* og klik i højre side på *Edit Instrument* [Alt E]
- Vælg *Edit Staff Type* [Alt E] - Vælg faneblad til venstre: *Percussion* (hvis det ikke allerede er valgt).

Nu skal opsætning ændres, så den svarer til vores ønsker - Vi begynder fra venstre i *Staff Type* – dialogboksen.

1. *Hi-Hat Pedal* er OK - ændres ikke
 2. *Loose Kick* slettes
 3. *Bass Drum* og *Low Floor Tom* er OK - ændres ikke
 4. *High Floor Tom* slettes
 5. *Low Rack Tom* er OK - ændres ikke
 6. *Tambourine* slettes
 7. *Acoustic snare* og *Side Stick* er OK - ændres ikke
 8. *Low Woodblock*, *unpitched.drum.medium.snare* *drum snares on.electric*, *Mid Rack Tom* og *High Wood Block Rock* slettes
 9. *High Tom Tom*: Nodehovedet er OK, men vi vil gerne have trommen noteret som d^2 – den skal altså flyttes nedad. Dette gøres med *Position on staff* - pilene til højre for boksen med nodehovedet.
- sådan fortsættes der, til det ønskede resultat er opnået

Dette resulterer i flg. setup/drum map (fra venstre/oven):

Figur 13

1. *Pedal Hi-Hat*: Noteret som d^1 – x-nodehoved.
2. *Acoustic Bass Drum*: Noteret som f^1 – normalt nodehoved.
3. *Low Floor Tom Tom*: Noteret som g^1 – normalt nodehoved.
4. *Low-Mid Tom Tom*: Noteret som b^1 – normalt nodehoved.
5. *Acoustic snare*: Noteret som c^2 – normalt nodehoved
6. *Side Stick*: Noteret som c^2 – x-nodehoved.
7. *High Tom Tom*: Noteret som d^2 – normalt nodehoved.
8. *Closed Hi-Hat*: Noteret som e^2 – x-nodehoved.

- etc.

(Der kan evt. være mindre forskelle, afhængig af opsætning af lyde mm.)

4.2.2 Gem og indlæs *Mit Trommesæt*

Nu gemmes opsætningen, så man ikke skal igennem denne procedure hver gang man vil notere for trommesæt.

- Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg *Export House Style* [R]
- Skriv *Mit Trommesæt* som navn på den *House Style*, som skal eksporteres og klik OK

Næste gang vi skal bruge opsætningen i *Mit Trommesæt*, skal vi importere den – dette gøres inden partituret opstilles:

- Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg *Import House Style* [I]
- Find *Mit Trommesæt* på listen over *House Styles*, marker den og klik OK

Nu opstilles partituret – vi vil her nøjes med trommer for tydelighedens skyld.

- Vælg ”*Instrument and Staves*” fra Layout menuen eller tast [I] - dialogboksen *Instrument and Staves* fremkommer.
- Vælg ”*All Instruments*” samt *Drum Kit and Drum Set*” - vælg som instrument *Mit Trommesæt* og klik ”Add to score” [Alt A]
- Klik OK [Return]

Nu vil trommesættet have opsætningen fra *Mit Trommesæt*

4.3 Opsætning af trommesæt fra bunden

Først skal vi lave et nyt instrument, som vi vil gemme med henblik på at indlæse det i andre partiturer.

- Start på en nyt partitur - Vælg ”*Instrument and Staves*” fra Layout menuen eller tast [I] - dialogboksen *Instrument and Staves* fremkommer.
- Vælg ”*All Instruments*” , *Drum Kit and Drum Set*” samt fx ”*Drum Set (Rock)*” og klik ”Add to score” [Alt A] - Klik OK [Return]
- Marker en takt i trommesystemet ved at klikke på den
- Vælg *House Style* menuen [Alt S] - vælg *Edit Instruments* [U]
- I *Ensembles* vælges *All Instruments* og i *Families* vælges *Drum Kit and Drum Set*.
- I *Instruments* vælges det trommesæt, der mest ligner det, vi gerne vil lave – vi vælger her *Drum Set (Rock)* og klikker på *New Instrument* [Alt N] og derefter *Ja* [Alt J]
- I *Name in dialogs* skrives fx *Nyt Trommesæt* – navnet på vores ny trommesæt – Klik OK

Nu optræder *Nyt Trommesæt* sammen med *Drum Set (Rock)* og alle de andre trommesæt under *Instruments*.

- I *Instruments* vælges nu *Mit Trommesæt*; klik i højre side på *Edit Instrument* [Alt E]
- Vælg *Edit Staff Type* [Alt E] - Vælg faneblad til venstre: *Percussion* (hvis det ikke allerede er valgt).

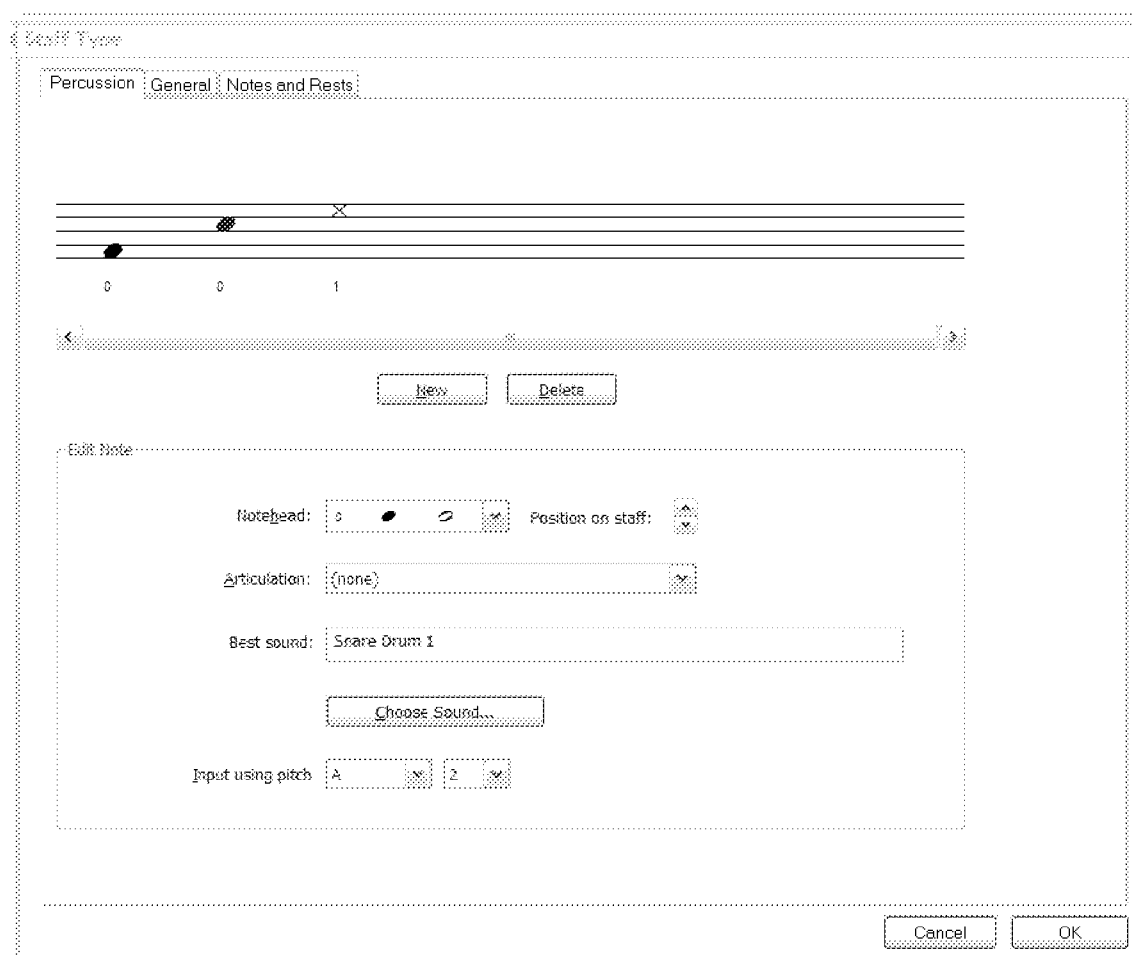
Nu ses skærbillede som i Figur 12 (se 3. Notationen af de enkelte dele i trommesættet, s.7).

- Marker et *nodehoved* og klik *delete* [Alt E]
- Fortsæt på denne måde til alle nodehoveder er slettet.

Nu vil vi bygge trommesættet op fra bunden. For overskuelighedens skyld nøjes vi med stortromme, lilletromme og hi hat på hhv. f^1 , c^2 og e^2 .

- Klik to gange på *New* og vælg nodehoved, position (f^1), evt. artikulation (ikke nødvendigt), lyd og *pitch input* for de ønskede trommer og bækkener. Resultatet ses i Figur 14

Figur 14

Opsætningen gemmes og indlæses som det fremgår af 4.2.2 Gem og indlæs *Mit Trommesæt*, s.11.